

WIKI

C

T

in het onderwijs

Tamara **B**everloo

&

Karen **W**ieleman

1 juli 2007

Hogeschool Domstad te Utrecht

1. *Inhoudsopgave.*

1. Inhoudsopgave.	p. 2
2. Inleiding.	p. 5
2.1. Aanleiding.	p. 5
2.2. Leervraag.	p. 6
2.3. Doelstelling.	p. 6
2.4. Uitwerking.	p. 6
3. ICT in de klas.	p. 7
3.1. Definitie van ICT.	p. 7
3.2. ICT in het onderwijs.	p. 7
3.3. Mogelijkheden van ICT in de klas.	p. 7
3.4. Mogelijkheden van ICT in het onderwijs.	p. 8
4. Omgevingsonderwijs.	p. 10
4.1. Aardrijkskunde.	p. 10
4.2. Definities omgevingsonderwijs.	p. 11
4.3. Verschil omgevingsonderwijs - omgevingseducatie.	p. 12
4.4. Verschillende soorten omgevingsonderwijs.	p. 13
4.5. Bij welke vakken hoort omgevingsonderwijs?	p. 14
4.6. Kerndoelen en omgevingsonderwijs.	p. 14
4.7. Conclusie.	p. 15

5. Wiki's en WikiKids.	p. 16
5.1. Wat zijn wiki's?	p. 16
5.2. Web 2.0 en Social software.	p. 17
5.3. Verschillende soorten wiki's.	p. 18
5.4. Wikipedia.	p. 19
5.5. Wat doet Wikikids?	p. 19
5.6. Hoe werk je op WikiKids?	p. 20
5.7. Praktijkervaringen met WikiKids.	p. 20
5.8. Wikikids-atlas.	p. 21
5.9. Wikikids en Kennisnet.	p. 21
5.10. Kennisnet.	p. 21
6. Het project.	p. 22
6.1. Hoe kan WikiKids gebruikt worden voor omgevingsonderwijs.	p. 22
6.2. Het project.	p. 22
6.3. Stap voor stap aan de slag met het project.	p. 23
6.4. Aan de slag met fase 1; Opstellen van de onderzoeksvraag/voorbereiding.	p. 24
6.5. Aan de slag met fase 2; In het veld.	p. 24
6.6. Aan de slag met Wikikids.	p. 25
6.7. De verwerking in Wikikids-atlas.	p. 25
7. De praktijk.	p. 26
7.1. Vooraf.	p. 26
7.2. De klas.	p. 26
7.3. Fase 1 in de praktijk.	p. 26
7.4. Fase 2 in de praktijk.	p. 27
7.5. Fase 3 in de praktijk.	p. 28
7.6. Koppeling praktijk - theorie.	p. 28
7.6.1 ICT	p. 28
7.6.2 Omgevingsonderwijs	p. 29
7.6.3 Doelen van andere vakgebieden	p. 30

7.7. Evaluatie door de kinderen en klassenleraar	p. 30
7.8. Tips	p. 31
7.9. Persoonlijke reactie Tamara.	p. 31
7.10. Persoonlijk reactie Karen.	p. 32
8. Samenvatting.	p. 33
8.1. Wijze van verslaglegging.	p. 33
9. Conclusie en aanbevelingen	p. 34
9.1. Leervraag.	p. 34
9.2. Conclusie.	p. 34
9.3. Leerervaring.	p. 34
9.4. Aanbevelingen.	p. 35
10. Bronvermelding	p. 36
Bijlage 1: Kerndoelen omgevingsonderwijs 1998.	p. 38
Bijlage 2: Kerndoelen omgevingsonderwijs 2006.	p. 40
Bijlage 3: Lerarenhandleiding.	p. 42
Bijlage 4: Praktijkmateriaal.	p. 59
Bijlage 5: Praktijkuitvoering op DVD	p. 60

2. Inleiding.

2.1 Aanleiding.

Voordat we aan het meesterstuk begonnen wisten we al dat we een onderwerp wilden dat gerelateerd was aan Informatie- en Communicatie Technologie. Dit wilden we omdat wij er allebei van overtuigd zijn dat er veel meer uit ICT in het basisonderwijs te halen valt, dan dat er nu wordt gedaan. We denken dat een belangrijke reden hiervoor is, dat leerkrachten niet goed weten hoe zij dit moeten aanpakken.

We willen door middel van ons meesterstuk leerkrachten in het basisonderwijs een project aanbieden om in het basisonderwijs met ICT aan de slag te gaan.

Onze begeleider, Gerard Dümmer, wees ons op een website waar hij oprichter van is en waar hij actief mee bezig is. De website, genaamd Wikikids, is een digitale encyclopedie voor kinderen waar zij informatie kunnen opzoeken en zelf kunnen toevoegen.

Op WikiKids is nu een onderdeel in ontwikkeling genaamd WikiKidsAtlas. Het doel van WikiKidsAtlas is om kinderen hun omgeving in kaart te laten brengen zodat andere kinderen in Nederland informatie kunnen vinden over andere dorpen en steden.

Het idee van WikiKidsAtlas moest alleen nog helemaal worden uitgewerkt. Dit vonden wij een uitdagend project voor ons meesterstuk.

Dit is het uitgangspunt van ons meesterstuk. We willen de leerkrachten in het basisonderwijs een handleiding bieden om met het project WikiKidsAtlas aan de slag te gaan.

WikiKidsAtlas is een project met de combinatie van omgevingsonderwijs en ICT. Het deel omgevingsonderwijs gaat over de omgeving van de kinderen.

De verwerkingen op de computer en het internet heeft betrekking op ICT.

2.2 Leervraag.

Hoe kunnen we de doelen van omgevingsonderwijs en ICT integreren in een project binnen WikiKidsAtlas?

2.3. Doelstelling.

We maken een handleiding voor leerkrachten in het basisonderwijs. In deze handleiding staat beschreven hoe ze aan de slag kunnen met omgevingsonderwijs en ICT binnen WikiKids.

2.4 Uitwerking.

In negen hoofdstukken zullen wij ons leerdoel behandelen.

In hoofdstuk 3 wordt uitgelegd wat ICT is en wat men met ICT kan doen.

In hoofdstuk 4 wordt gekeken naar omgevingsonderwijs, wat zijn de definities en wat kun je op school met omgevingsonderwijs.

We zullen in hoofdstuk 5 nog wat dieper ingaan op het ICT gedeelte. Hier vertellen we wat WikiKids is, wat wiki's zijn en welke verschillende wiki's je tegen kunt komen als je op het net surft.

Na deze drie hoofdstukken hebben wij, in hoofdstuk 6, het project rondom WikiKidsAtlas uitgewerkt.

In hoofdstuk 7 beschrijven we de uitvoering van het project in de praktijk.

In hoofdstuk 8 blikken we terug op het project. We vertellen hoe het proces is verlopen en welke punten anders hadden gemoeten.

In de laatste twee hoofdstukken, hoofdstuk 9 en 10, beschrijven we onze conclusie en aanbevelingen en vindt u onze bronvermelding.

3. *ICT in de klas.*

In dit hoofdstuk gaan we in op de mogelijkheden van ICT in de klas. Hoe kunnen leerkrachten ICT inzetten in de klas? Over welke vaardigheden moeten leerkrachten en leerlingen beschikken om met ICT aan de slag te gaan?

3.1. De definitie van ICT.

ICT betekent **Informatie- en Communicatie Technologie** en is een verzamelnaam voor de verschillende mogelijkheden voor het verwerken van informatie. ICT is een manier om informatie over te brengen en een manier om te communiceren.

3.2. ICT in het onderwijs

ICT in het onderwijs is de toekomst voor het onderwijs over de hele wereld¹. In verschillende landen zijn ze al veel verder met het integreren van ICT in het dagelijkse onderwijs. De leerlingen werken zeer zelfstandig met de ICT middelen en leerkrachten kunnen ICT inzetten als een lesmiddel en als hulpmiddel voor de leerlingen. ICT is een leermiddel voor leerkrachten en leerlingen bij het voorbereiden en maken van opdrachten.

Veel leerkrachten onderschatten de mogelijkheden van ICT in het onderwijs. Het wordt ervaren als ingewikkeld en lastig om mee te werken maar eigenlijk biedt het de leerkrachten een scala van mogelijkheden.

3.3. Mogelijkheden van ICT in de klas

ICT kan tijdens de reguliere lessen op verschillende manieren worden ingezet. Als presentatievorm voor bijvoorbeeld het laten zien van filmpjes die aansluiten bij de methode. Maar ook voor de ontwikkeling van de kinderen is ICT heel belangrijk. Het leren werken met Word, Powerpoint en eventueel Excel is een vereiste voor de ICT-competenties van de leerlingen op de middelbare school en hun vervolgstudies. Het is daarom goed als leerlingen op de basisschool al kennis maken met deze programma's zodat zij met deze programma's overweg kunnen.

¹ <http://www.ict-onderwijsmonitor.nl/onderwijsmonitor.htm> Gezien: 26-06-07

Als deze vaardigheden op de basisschool al worden aangeleerd raken de leerlingen op jonge leeftijd al vertrouwd met de mogelijkheden van ICT en het gebruik van ICT als leermiddel. ICT wordt vaak ook ingezet voor het verkrijgen van informatie bij werkstukken of als achtergrondinformatie bij het maken van lessen. Een belangrijke bron voor leerkrachten en leerlingen is het internet. Veel leerkrachten maken op school vooral gebruik van kennisnet.

3.4. Mogelijkheden van ICT in het onderwijs

ICT in het onderwijs is in Nederland niet opgenomen in de kerndoelen. In Vlaanderen hebben ze de competenties en vaardigheden in het ICT onderwijs in beeld gebracht in het diamantmodel.

Nederland zou ook graag willen werken met het diamantmodel maar dat is nog niet mogelijk. Toch streven we in Nederland ernaar om uiteindelijk een soortgelijk diamantmodel te kunnen gebruiken voor het ICT onderwijs.

De vaardigheden in het Vlaamse diamantmodel zijn onderverdeeld in drie competenties:

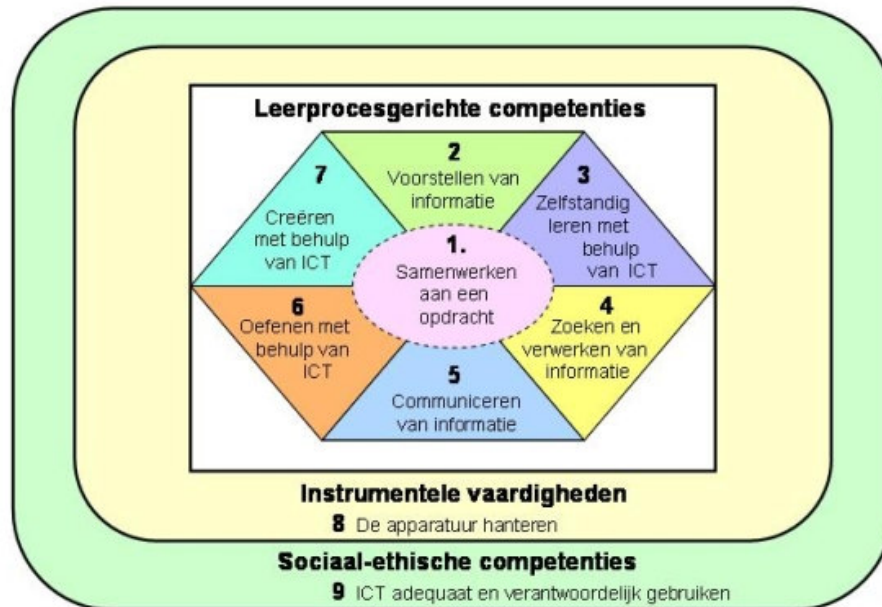
- Leerprocesgerichte competenties
- Instrumentele vaardigheden
- Sociaal- ethische competenties

Door middel van dit diamantmodel kun je zien wat de leerlingen tijdens de periode van het basisonderwijs aan vaardigheden moeten verwerven. Natuurlijk ligt dit geheel aan de mogelijkheden die de school biedt aan de leerlingen². Want niet op elke school is er voldoende tijd en geld om de kinderen met de ICT competenties aan de gang te laten gaan. Een aantal vaardigheden zullen de meeste kinderen buiten school al verwerven en dus zal er binnen de school vooral gericht gewerkt moeten worden aan de vaardigheden waar de meeste kinderen buiten de school niet mee in contact komen. Zo worden ze vaardig op de verschillende competentie gebieden.

² <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/index.htm> Gezien:13-03-2007

Het diamantmodel met de competenties voor de leerlingen in het basisonderwijs:

Leerprocesgerichte competenties:

- 1 De leerlingen kunnen functioneel samenwerken aan een opdracht waarbij zij ICT benutten.
- 2 De leerlingen kunnen, met ondersteuning van ICT, informatie multimediaal voorstellen.
- 3 De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
- 4 De leerlingen kunnen informatie opzoeken, verwerken en bewaren met behulp van ICT.
- 5 De leerlingen kunnen met behulp van elektronische communicatiemiddelen eigen boodschappen zenden en voor hen bedoelde boodschappen ontvangen.
- 6 De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig oefenen.
- 7 De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig een werkstuk creëren.

Instrumentele vaardigheden:

- 8 De leerlingen bezitten de nodige instrumentele kennis en vaardigheden om de ICT-apparatuur in relevante contexten te kunnen hanteren.

Sociaal-ethische competenties:

- 9 De leerlingen gebruiken ICT adequaat en gaan er op een verantwoorde wijze mee om.

4. Omgevingsonderwijs.

Dit hoofdstuk gaat over omgevingsonderwijs. Ook horen we regelmatig het begrip omgevingseducatie. Omdat hier enige onduidelijkheid over bestaat zullen we de twee begrippen toelichten en kijken of er een verschil is tussen de definities. Omgevingsonderwijs valt binnen het vakgebied aardrijkskunde.

4.1. Aardrijkskunde.

Op welke manier past omgevingsonderwijs binnen aardrijkskunde? Om antwoord op deze vraag te geven verwijzen we naar het model van Blokhuis (2004). Hij reikt als didactisch model voor aardrijkskunde de geografische kubus aan. Deze kubus geeft de beste verbeelding tussen de inhoud en de didactiek van het vakgebied aardrijkskunde. In deze kubus zijn de verschillende bestaansdimensies, bronnen en geografische vierslag opgenomen:

Bestaansdimensies zijn verschillende manieren om naar de werkelijkheid te kijken en om de omgeving te bekijken. Ze bestaan uit: de economische, sociale, politieke, culturele, natuurlijke en historische dimensie. Een voorbeeld van een sociale/culturele bestaansdimensie is het onderzoeken van het aantal mensen dat naar de bioscoop gaat.

De bronnen zijn zowel concreet als abstract. Ze zijn verdeeld in: de omgeving, beelden, kaarten en teksten.

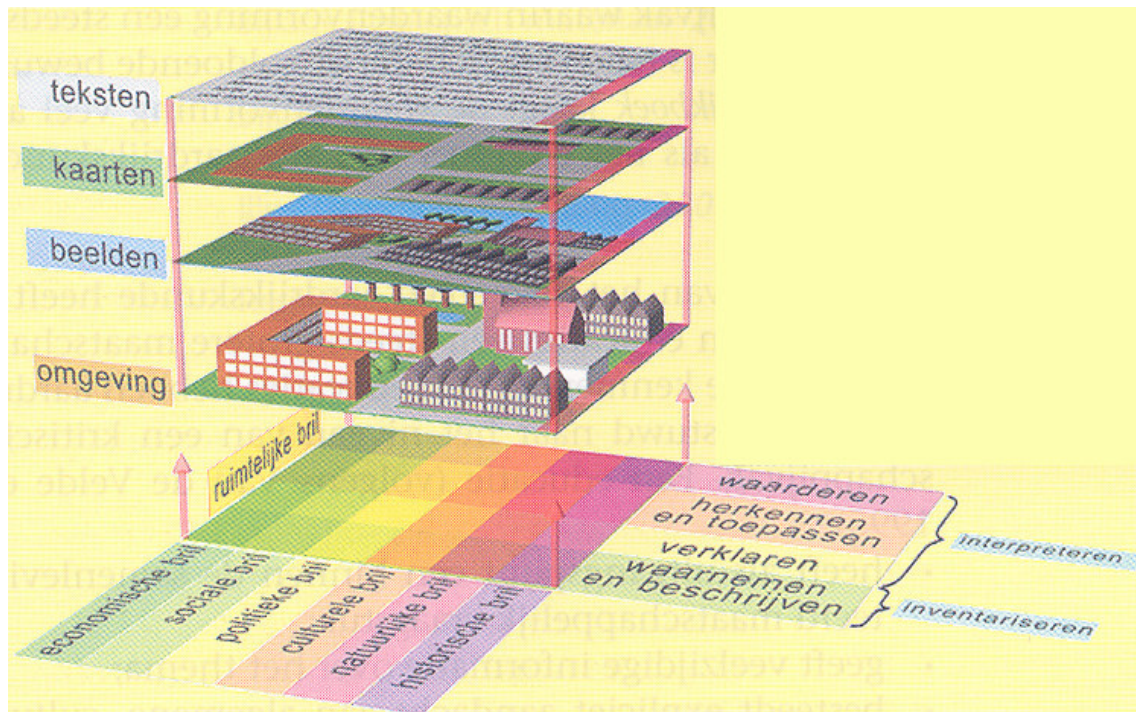
De geografische vierslag is ook een manier om naar de werkelijkheid te kijken. Deze vierslag is opgebouwd uit:

1. waarnemen en beschrijven (inventariseren)
2. verklaren
3. herkennen en toepassen
4. waarderen (interpreteren).

Bij waarnemen en beschrijven kijk je naar je omgeving. Bij het verklaren ga je kijken naar de redenen waarom de omgeving zo is ingericht. Bij herkennen en toepassen wordt er gekeken naar de inrichting van de omgeving en of deze ergens anders ook voorkomt. Bij waarderen wordt er een mening gevormd over het geïnterpreteerde.

Afbeelding geografische kubus:

4.2. Definities omgevingsonderwijs.

Voor definities van omgevingsonderwijs hebben we een boek, tijdschrift en een project over omgevingsonderwijs bekeken.

Van Riesen en Manen (2006):

"Bij omgevingsonderwijs staat de eigen leefomgeving centraal als uitgangspunt en object van studie. Met de eigen leefomgeving bedoelen we de wereld waarin iemand vrijwel dagelijks verkeert voor school of werk, winkelen en recreatie³."

³ Omgevingsonderwijs, van project naar praktijk. Marcel van Riessen en Idzard van Manen. Van Gorcum 2006.

Both (2006):

" (...) Daarbij gaat het om het ontwikkelen van betrokkenheid en verbondenheid met plekken, in de eerste plaats de plek waar je woont. Middelen daarvoor zijn:

1. Het leren in, door en over natuur, milieu, mensen en cultuur in/van de omgeving.
2. Het leren oordelen over de kwaliteit van de omgeving.
3. Probleemgericht onderwijs -actieonderzoek.
4. Dienstverlening in de gemeenschap.
5. Stimuleren van oriëntatie op beroepen en ondernemerschap en kleinschalige lokale bedrijvigheid ⁴.

De stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht en Eemstreek heeft een project omgevingsonderwijs opgezet voor het voortgezet onderwijs, genaamd 'Zappen in de Buurt'.

'Zappen in de buurt' biedt onderzoeksopdrachten waarbij verschillende vakgebieden met elkaar gecombineerd kunnen worden.

Haar definitie van omgevingsonderwijs:

'Bij omgevingsonderwijs is de eigen omgeving van de leerling het onderwerp van studie. De leefomgeving bestaat uit de sociale omgeving van de leerling, de materiële cultuur en het natuurlijk milieu; omgevingsonderwijs biedt derhalve mogelijkheden voor bijna alle vakken in het voortgezet onderwijs.'

Kijkend naar deze definities komen we tot de volgende definitie wat betreft omgevingsonderwijs:

Omgevingsonderwijs is een actieve en ondernemende onderwijsvorm waarbij het leren van, in en over je eigen omgeving centraal staat. Door omgevingsonderwijs oriënteren de kinderen zich op de wereld zodat zij hun zelfredzaamheid in de wereld ontwikkelen.

4.3. Verschil omgevingsonderwijs - omgevingseducatie.

Tijdens onze oriëntatie naar de betekenis van het begrip omgevingsonderwijs, kwamen wij vaak het begrip omgevingseducatie tegen. Wij vroegen ons af wat het verschil is tussen deze twee begrippen.

⁴ Mensenkinderen. Jaargang 21/3. Nr. 100. januari 2006. Omgevingseducatie en de 'grote wereld' Kees Both

In de literatuur kwamen we verschillende opvattingen hierover tegen:

1. Bij omgevingseducatie gaat het om de wisselwerking tussen mensen en hun milieu en de duurzame ontwikkeling. Mensen leren bij deze educaties verantwoorde keuzes te maken. De houding ten opzichte van een onderwerp speelt hierbij een grote rol. Bij omgevingsonderwijs gaat het om het verwerken van informatie. De kennis wordt verdiept door de verkregen informatie. Het gaat hierbij vooral om feiten⁵.
2. Een andere veelgebruikte term voor omgevingsonderwijs is omgevingseducatie.⁶

In de Dikke van Dale komen we de volgende betekenissen tegen:

on·der·wijs (het ~)

1 het systematisch overbrengen van kennis en vaardigheden door bevoegde leraren

edu·ca·tie (de ~ (v.), ~s)

1 onderwijs en opvoeding

Onze mening is dat het verschil tussen onderwijs en educatie is dat er bij educatie ook een deel opvoeding om de hoek komt kijken. Bij omgevingseducatie staat het meer centraal dat leerlingen leren hoe ze met hun omgeving moeten omgaan. We kunnen hieruit dus concluderen dat omgevingsonderwijs een deel is van omgevingseducatie.

4.4. Verschillende soorten omgevingsonderwijs.

Bij omgevingsonderwijs zijn er vier soorten veldwerk te onderscheiden: de oriëntatietocht, de excursie, de veldinventarisatie en het veldonderzoek⁷.

Bij een oriëntatietocht gaat het vooral om impressies opdoen. Dit is meestal in de vorm van een wandeling of fietstocht.

Een excursie wordt ook wel veldinstructie genoemd. Je verplaatst de aardrijkskundeles als het ware naar buiten. Hierbij geeft de leerkracht aan wat er te zien is met de nodige achtergrondinformatie.

⁵ Ken je omgevings! Door: Vera Binnerts, 2001

⁶ Methode als buitenkans. Door: Myrthe van Brunshot en Nelleke van de Wetering, 2006

⁷ Omgevingsonderwijs, van project naar praktijk. Marcel van Riessen en Idzard van Manen. Van Gorcum 2006.

Veldinventarisatie is het verzamelen van allerlei ruwe gegevens van buiten, die later in de klas worden verwerkt en waaruit conclusies worden getrokken. De opdracht wordt van tevoren in de klas besproken zodat de kinderen precies weten wat ze buiten moeten doen. Het gaat bij veldinventarisatie dus vooral om het waarnemen en registreren van gegevens. Plattegronden spelen hierbij een grote rol.

Bij veldonderzoek wordt er vanuit een vraagstelling of hypothese een onderzoek gedaan waaruit moet blijken of de vraagstelling of hypothese klopt of niet klopt.

Voor ons project zullen we gebruik maken van twee soorten omgevingsonderwijs. Als eerste zullen we een oriëntatietocht met de klas houden. Met de kinderen zullen we lopend of fietsend een deel van hun omgeving verkennen. Dit om impressies op te doen. Vervolgens gaan we aan de slag met het veldonderzoek. De kinderen zijn door de oriëntatietocht op ideeën gekomen voor onderwerpen over iets uit hun omgeving. In groepjes van twee á drie kinderen maken de kinderen een vraagstelling over hun onderwerp.

In een werkplan zullen de kinderen hun vraagstelling en subvragen opschrijven en bedenken hoe ze te werk gaan om deze vragen te kunnen beantwoorden. Dit kan bijvoorbeeld zijn door boeken in de bibliotheek op te zoeken of informatie te zoeken over hetgeen zij onderzoeken. Ook kunnen de kinderen het internet raadplegen. Indien ze de nodige informatie gevonden hebben, gaan ze kijken of ze antwoord kunnen geven op de vraagstelling.

4.5. Bij welke vakken hoort omgevingsonderwijs nog meer?

Behalve aardrijkskunde past omgevingsonderwijs ook in andere zaakvakken zoals geschiedenis, natuuroriëntatie, techniek en milieu. Maar in principe komt omgevingsonderwijs bij ieder vak aan bod. Allerlei aspecten van taal, drama, verkeer, rekenen, beeldende vorming (kunst), maatschappijleer, levensbeschouwing en muziek kom je tegen in je omgeving. Je kunt het dus eigenlijk vakoverstijgend zien.

4.6. Kerndoelen en omgevingsonderwijs.

Wij hebben de oude kerndoelen uit 1998 (bijlage 1) en de nieuwe kerndoelen uit 2006 (bijlage 2) met elkaar vergeleken wat betreft omgevingsonderwijs.

De kerndoelen zijn globaler geworden. Ook zijn de namen van de vakgebieden veranderd. Heet het eerst nog 'aardrijkskunde', in de nieuwe kerndoelen vallen de doelen onder het kopje 'ruimte'.

Verder is het doel van aardrijkskunde uitgebreid met het buitenland. Er wordt nu van de kinderen verwacht dat ze hun eigen omgeving kunnen vergelijken met die van andere landen.

Voor ons meesterstuk betekent dit dat we meer ruimte hebben in ons project aangezien de doelen globaler zijn geworden.

4.7. Conclusie omgevingsonderwijs.

Voor ons project gaan we gebruik maken van twee soorten omgevingsonderwijs. Als eerste gaan we een oriëntatietocht houden zodat de kinderen op ideeën komen voor een onderzoeksvraag.

Vervolgens gaan we aan de slag met het veldonderzoek. De kinderen maken een onderzoeksvraag over hun omgeving en hebben de mogelijkheid om de vakgebieden aardrijkskunde, geschiedenis, drama, muziek, beeldende vorming, maatschappijleer, rekenen en taal hierbij te betrekken.

4.8 Van omgevingsonderwijs naar wiki's.

De verwerking van het project rondom ICT en omgevingsonderwijs zal met WikiKidsAtlas gebeuren. Deze website maakt gebruik van wiki's. Daarom zullen wij in het volgende hoofdstuk toelichten wat een wiki is.

5. Wiki's en Wikikids.

In dit hoofdstuk gaan we kijken naar de software waar wiki's onder vallen, namelijk Social software en Web 2.0.

Wiki's heb je in verschillende soorten en maten en kunnen voor verschillende doeleinden worden gebruikt. Hoe je met wiki's werkt en een aantal praktijkervaringen komen in dit hoofdstuk ook aan bod.

5.1. Wat zijn wiki's?

Wiki's zijn een vorm van Social software, dit zijn pagina's met daarin artikelen. Iedereen kan deze artikelen bewerken door informatie te plaatsen of te wijzigen. De naam wiki komt uit het Hawaiaans en betekent: snel. De maker van de eerste wiki was Ward Cunningham. Deze man kwam vaak in Hawaï en zo kwam hij op de naam wiki. Hij wilde een site maken waar de mensen snel informatie konden vinden en waar de mensen gemakkelijk informatie op konden zetten.

Bij wiki's moet er rekening gehouden worden met het auteursrecht. Op een wiki mag alle informatie geplaatst worden, maar het mag niet in strijd zijn met het auteursrecht. De moderatoren (toezichthouders) controleren of het auteursrecht wordt geschonden en zullen de artikelen of foto's eventueel verwijderen. Wil je wel informatie van iemand anders gebruiken, dan heb je toestemming van de auteur nodig.

De twee belangrijkste eigenschappen voor een wiki zijn:

- dat ze voor iedereen toegankelijk zijn; Iedereen mag informatie op een wiki plaatsen of wijzigen.
- dat moderatoren controleren of iedereen zich aan de regels houdt.

5.2. Web 2.0 en Social software.

Wiki's zijn een vorm van Social software. Social software is een onderdeel van Web 2.0 en is voor iedereen toegankelijk.

- Definitie Social software:

Alle software die tot doel heeft om het tot stand brengen en houden van netwerken tussen mensen te vereenvoudigen⁸. Een voorbeeld van Social software zijn wiki's.

- Definitie Web 2.0:

'Web 2.0' is een verzamelnaam voor vernieuwende websites, waarbij alles in het teken staat van het delen van informatie. Het delen van links, foto's, contacten, lijstjes en persoonlijke voorkeuren⁹. Het voordeel van Web 2.0 en Social Software is dat je geen programma's nodig hebt om hiervan gebruik te maken. Het enige dat je nodig hebt is een browser¹⁰.

Web 2.0 en Sociale software zijn dus manieren om met iedereen in contact te staan om informatie, op welke manier dan ook, over te brengen. Iedereen kan hiermee werken en het is voor iedereen toegankelijk.

Een paar voorbeelden van deze software zijn:

- Hyves
- YouTube
- My space
- Hi5
- Flickr

Op deze pagina's wordt gewerkt met Social software of Web 2.0. Deze pagina's hebben gemeen dat ze voor iedereen toegankelijk zijn. Hyves, My space en Hi5 zijn sites waar je een

⁸ <http://www.gorissen.info/Pierre/files/socialsoftwarev2p0.pdf> Gezien: 01-04-2007

⁹ <http://www.bright.nl/06-web-2-0-software-wordt-sociaal> Gezien: 01-04-2007

¹⁰ http://www.manssen.nl/Computersindeklas/dossiers/dossier_web2.0/web20_01.htm Gezien: 01-04-2007

vriendennetwerk kan opbouwen. Je kunt over jezelf een pagina maken en hierdoor in contact komen met bekenden en onbekenden.

Je kunt ook foto's en muziek aan je persoonlijke pagina toevoegen die door iedereen te bekijken en te beluisteren zijn. YouTube is geheel gericht op muziek en media. Je kunt van iedereen filmpjes bekijken en je eigen filmpjes toevoegen. Op Flickr is het mogelijk om fotoalbums te maken, welke voor iedereen toegankelijk zijn.

5.3. Verschillende soorten wiki's.

Er zijn er een heleboel verschillende soorten wiki's. Een site waar een overzicht van ongeveer 80 wiki's staat is wiki matrix; www.wikimatrix.org. Een paar wiki's die daar voorkomen zijn:

- MediaWiki www.mediawiki.org
- TWiki www.twiki.org
- PMWiki www.pmwiki.org
- WikkaWiki www.wikkawiki.org
- Wikispaces www.wikispaces.com

Wikikids werkt met MediaWiki. Voorbeelden van websites die met MediaWiki werken zijn:

- Wikipedia: Een online encyclopedie, bestaande uit wiki's over allerlei onderwerpen.
- Wikibooks: Wikibooks in een verzameling van gratis leerboeken. De gebruiker wordt uitgenodigd de hoofdstukken uit de leerboeken aan te vullen.
- Wiktionary: Een meertalig vrij woordenboek, aan te vullen door gebruikers.
- Wikiquote: Een verzameling van quotes, citaten en spreekwoorden van bekende en onbekende personen.

Je kunt op verschillende manier met wiki's werken. Online of offline kan er informatie op wiki's geplaatst worden die daarna gepubliceerd wordt. Een vorm om met wiki's te werken is wysiwyg, de afkorting van 'What you see is what you get'. Werken met deze vorm is heel gemakkelijk. Dat komt omdat de gebruiker de informatie in Office Word-vorm gaat bewerken. De functies die bij Office Word te gebruiken zijn, zoals bijvoorbeeld schuingedrukt, dikgedrukt en onderstreept zijn ook allemaal bij deze functie te gebruiken. Een laatste vorm om informatie te verwerken is door middel van wikikennis. Deze is

opgebouwd vanuit Wikisyntax. Wikisyntax is niet voor iedereen bekend en is ook niet gemakkelijk te gebruiken.

5.4. Wikipedia.

De site Wikipedia is bij de meeste mensen al bekend. Ook op deze site kunnen mensen op een gemakkelijke manier informatie zetten en toevoegen. Wikipedia bestaat als sinds 2001 en is uitgegroeid tot een website waar al meer dan 6.000.000 artikelen in 250 verschillende talen te vinden zijn. De Nederlandstalige Wikipedia bestaat op dit moment uit 290.677 artikelen. Het doel van Wikipedia is om in elke taal een complete, rechtenvrije encyclopedie op het web te creëren¹¹.

5.5. Wat doet Wikikids?

WikiKids is een interactieve Nederlandstalige internet-encyclopedie voor en door kinderen en is het kleine broertje van Wikipedia.

De belangrijkste doelen van WikiKids zijn:

- Kinderen artikelen laten maken die passen in een encyclopedie;
- Kinderen informatie laten vinden die ze kunnen gebruiken voor spreekbeurten werkstukken.

Op deze site kunnen kinderen eigen informatie plaatsen. Over alle onderwerpen mag wat geschreven worden en op de site geplaatst worden. Natuurlijk is hier wel een Wikiquote voor. Een aangepast woord voor etiquette, zodat alles netjes en beleefd geschreven wordt. De onderwerpen waarover geschreven kan worden lopen erg uiteen, maar alles wat kinderen interesseert mag op WikiKids geplaatst worden.

WikiKids is een goed hulpmiddel bij het maken van werkstukken en/of bij het voorbereiden van spreekbeurten. En als de kinderen merken dat er belangrijke informatie op WikiKids mist, kunnen ze dat, op gemakkelijke wijze, zelf plaatsen. Hoe de kinderen dit kunnen doen staat precies uitgelegd op WikiKids.nl.

¹¹ <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> Gezien: 1-4-2007

Zo is het een echte leerzame website die gemaakt is voor en door kinderen en waar alles in begrijpbare taal geschreven staat¹².

¹² http://www.wikikids.nl/handleidingen/Handleiding_WikiKids_Docenten.pdf Gezien: 01-04-2007

5.6. Hoe werk je op WikiKids?

Werken met WikiKids lijkt veel op het werken met Word. Leerlingen typen een tekst, maken de tekst op en voegen plaatjes toe. In WikiKids gebruik je een tekstopmaak, ontwikkeld door Wikisyntax, die alleen te gebruiken is op WikiKids. Met deze tekens kun je links maken, teksten vet of schuin maken of onderstrepen, tabellen aanmaken, afbeeldingen plaatsen tussen of in de tekst. Deze tekstopmaak kun je eerst oefenen in de zandbak; een pagina waar iedereen kan komen om gewoon te oefenen. Op WikiKids zijn een aantal technische handleidingen te vinden. Hierin wordt de werking van WikiKids uitgebreid uitgelegd¹³.

Wanneer de kinderen aan het werk gaan op WikiKids wordt hun artikel in een van de categorieën, bepaald door de jeugdbibliotheek, geplaatst. De pagina's die op WikiKids staan mogen door iedereen worden aangevuld of veranderd worden. Zo is het dus voor iedereen mogelijk om over alle onderwerpen informatie te geven, ook al heeft iemand anders de pagina aangemaakt. Bij de categorieën waar pagina's aangemaakt kunnen worden passen: landen / provincies / plaatsen, leeg schrift en ander onderwerp bij omgevingsonderwijs. In deze categorieën kunnen namelijk pagina's aangemaakt worden waar kinderen kunnen schrijven over hun omgeving binnen de vakgebieden: aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs¹⁴.

5.7. Praktijkervaringen met WikiKids.

Met WikiKids wordt al volop gewerkt. Uit de ervaringen blijkt dat het werken met WikiKids erg gemakkelijk is. Het is gemakkelijk voor leerkrachten om er in de klas mee aan de gang te gaan en het is voor de leerlingen heel erg toegankelijk om ermee te werken. WikiKids wordt in de praktijk bijvoorbeeld gebruikt om met de hele klas een groot werkstuk te maken over een bepaald onderwerp en dit te plaatsen op WikiKids. Maar ook om als achtergrond informatie te gebruiken bij presentaties en werkstukken. Het is een gemakkelijk middel om in de klas in te zetten en doordat het ook gemakkelijk in het gebruik is, werkt het optimaal¹⁵.

¹³ http://www.wikikids.nl/handleidingen/Handleiding_WikiKids_Docenten.pdf Gezien: 02-04-2007

¹⁴ <http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Meehelpen-Hulp> Gezien: 02-04-2007

¹⁵ http://goodpractices.surf.nl/gp/gp_idee/379 Gezien: 26-06-2007

5.8. WikiKidsAtlas.

Een nieuw onderdeel op WikiKids is WikiKidsAtlas. In dit onderdeel staan alle plaatsnamen in Nederland. Het is de bedoeling dat bij alle plaatsnamen informatie over de plaats komt te staan. Dit kan op alle gebieden zijn zoals cultuur en geloof.

Hierdoor ontstaat er een atlas-encyclopedie waar iedereen informatie kan vinden over zijn of haar plaats.

5.9. WikiKids en Kennisnet.

De hosting van WikiKids wordt mogelijk gemaakt door Kennisnet. Dit omdat Kennisnet de mogelijkheid biedt om wiki's te gebruiken. Kennisnet is een Stichting die opgezet is om middelen aan te bieden voor het werken met ICT in het onderwijs. Stichting Kennisnet zag het als haar taak om WikiKids te ondersteunen, aangezien WikiKids een belangrijke rol zal gaan innemen in de ICT toekomst van het onderwijs.

5.10. Kennisnet.

Kennisnet is een onderdeel van Stichting Kennisnet ICT op de Basisschool en is de publieke ict-ondersteuningsorganisatie van, voor en door het onderwijs¹⁶. De stichting behartigt de belangen van de Nederlandse onderwijssector op het gebied van ICT, biedt hulpmiddelen bij het maken van keuzes voor ICT-producten en diensten en levert educatieve diensten en producten om het leren te vernieuwen. Ook is Kennisnet ICT op school het expertisecentrum als het gaat om ICT en onderwijs.

Kennisnet is een heldere en veilige site waar de leerlingen informatie kunnen vinden en waar ze gerust op rond kunnen surfen, zonder schadelijke pagina's tegen te komen. Het is voor de leerlingen een mooie bron voor verslagen en het is toegankelijk voor leerlingen uit alle bouwen. Een site waar je de leerlingen op los kunt laten zonder bang te zijn dat ze terecht komen op pagina's die niet voor hen bedoeld zijn.

¹⁶ <http://www.kennisnetictopschool.nl/> Gezien: 02-04-2007

6. *Het project.*

In dit hoofdstuk gaan we kijken hoe WikiKids ingezet kan worden binnen omgevingsonderwijs. Om dit te laten zien werken we in dit hoofdstuk een project voor de bovenbouw uit. In drie fases maken de kinderen van hun omgeving een artikel op WikiKids over de verschillende onderwerpen in hun omgeving waar ze zelf onderzoek naar hebben gedaan.

6.1. Hoe kan WikiKids gebruikt worden voor omgevingsonderwijs.

Wij gaan een project opzetten, dat basisscholen kunnen uitvoeren in hun klas. In dit project gaan kinderen aan de slag met omgevingsonderwijs. Zij gaan op zoek naar een antwoord, op een door hen gestelde onderzoeksvraag, die betrekking heeft op een onderwerp in hun omgeving. De verwerking hiervan zal door middel van de computer gebeuren. Op WikiKidsAtlas kunnen de kinderen bij hun plaatsnaam, hun gevonden informatie toevoegen. Hierdoor ontstaat er een beeld van de omgeving van de school en de kinderen. Indien meerdere scholen dit project uitvoeren en verwerken in de WikiKidsAtlas ontstaat er een ware atlas voor en door kinderen.

6.2. Het project.

Het hoofddoel van dit project is dat de kinderen hun omgeving in kaart gaan brengen. Wij verdelen de kinderen in groepjes van 2 á 3 kinderen. Tijdens een oriëntatietocht kijken de kinderen wat er in hun omgeving te vinden is. De kinderen kijken hierbij naar de verschillende bestaansdimensies (zie §4.1). Door diverse bronnen te gebruiken krijgen de kinderen informatie over hun omgeving die ze gaan verwerken op WikiKids. Het eindresultaat is een webpagina waarbij de kinderen hun omgeving in kaart hebben gebracht.

6.3. Stap voor stap aan de slag met het project.

Om met de hele klas met WikiKids aan de slag te kunnen zijn, kan er gewerkt worden volgens drie fases, namelijk: Voorbereiding, Uitvoering en Terugblik. Binnen deze fases zijn er veertien stappen die klassikaal en individueel bekeken en uitgevoerd worden.

Fase 1; Voorbereiding.

1. Uitleg over het project.
2. Uitleg over WikiKids en hoe ze moeten werken met wiki's.
3. Oefenen met het werken met wiki's.
4. Vaststellen van de mogelijke onderwerpen in de buurt.
5. Het maken van groepjes van 2 á 3 kinderen.
6. Het kiezen van een eigen onderwerp.
7. Het opstellen van een onderzoeksvraag.
8. Het kiezen van een onderzoeksweg, Hoe ga je te werk om je vragen te beantwoorden?
Waar denk je de gegevens te vinden?
9. Het opstellen van een werkplan; waar, wanneer en hoe ga je het doen?

Fase 2; Uitvoering.

10. Het verzamelen van informatie. Op zoek gaan naar informatie in de buurt en op internet om je vraag te beantwoorden.
11. Aanmaken van een pagina op WikiKids.
12. Verwerken van de informatie op een WikiKids pagina. Een tekst typen met de tekstopmaak van WikiKids en eventueel afbeeldingen toevoegen.

Fase 3; Een terugblik.

13. Presentatie. Je kijkt gezamenlijk terug op alle pagina's die door de klas gemaakt zijn.
14. Een terugblik. Je kijkt individueel terug hoe je gewerkt hebt en wat de volgende keer beter kan.

6.4. Aan de slag met fase 1; Opstellen van de onderzoeksvraag/voorbereiding.

In fase 1; de voorbereiding, wordt het project ingeleid. De kinderen horen dat ze hun omgeving door middel van WikiKidsAtlas in kaart gaan brengen. En dat de informatie die de kinderen gaan verzamelen op internet gepubliceerd zal worden. Ze leren in deze fase ook hoe ze moeten werken met WikiKids en hoe ze een wiki kunnen maken.

Wanneer de kinderen deze informatie gehad hebben, weten ze wat ze gaan doen en hoe ze dat moeten doen. Nu kunnen de kinderen een korte blik werpen op hun omgeving. Want weten ze nu al wat er in hun buurt te doen is? Weten ze misschien al welke onderwerpen interessant kunnen zijn om informatie over op te zoeken?

Nadat de kinderen hierover hebben nagedacht zetten ze een werkplan op. In dit werkplan is het belangrijk dat de kinderen duidelijk opstellen wat ze gaan onderzoeken en hoe ze dat gaan doen. Dit doen ze als eerste door hun onderzoeksvraag te formuleren. Het is belangrijk dat de kinderen een onderzoeksvraag opstellen. Dit zorgt ervoor dat de kinderen gericht aan de slag zijn en dat ze altijd een houvast hebben wanneer ze twijfelen over hun onderzoek. Samen met de kinderen kun je een onderzoeksvraag als voorbeeld maken. Zo leren de kinderen waar een onderzoeksvraag aan moet voldoen.

Nadat ze hun onderzoeksvraag geformuleerd hebben vullen ze het werkplan in. Hier beschrijven ze waar, wanneer en hoe ze hun onderzoek gaan uitvoeren. Pas nadat alle kinderen hun werkplan volledig hebben beschreven en de leerkracht ernaar gekeken heeft, kunnen de kinderen verder gaan met fase 2.

6.5. Aan de slag met fase 2; In het veld.

Wanneer Fase 1 afgerond is hebben de kinderen een onderzoeksvraag en een werkplan. De kinderen weten nu hoe ze aan de slag kunnen gaan. En in deze fase gaan ze het veld in. De kinderen werken in groepjes van 2 á 3 kinderen en worden begeleid door ouders en de leerkracht. Voor de veiligheid is het belangrijk dat de kinderen in het veld begeleid worden door een ouder. Samen met de ouder gaan de kinderen het veld in met hun onderzoeksvraag.

De kinderen kunnen een instantie, gebouw of persoon bezoeken in de tijd die de leerkracht bepaald heeft. Wanneer ze op de plaats van bestemming zijn, gaan ze op zoek naar het antwoord op hun onderzoeksvraag en kunnen ze foto's maken als extra toelichting.

Weer terug op school gaan ze hun informatie aanvullen met informatie van het internet of schriftelijke bronnen om hun vraag volledig beantwoord te krijgen. De kinderen mogen de informatie niet rechtstreeks van het internet overnemen maar moeten de informatie zelf verwoorden. Ook de foto's mogen niet rechtstreeks van het internet gebruikt worden.

De kinderen halen hun informatie van zoekmachines voor kinderen. Een paar voorbeelden hiervan zijn:

- Netwijs.nl
- Meestersipke.nl
- Davindi.nl

6.6. Aan de slag met WikiKids.

Wanneer de kinderen het veld in zijn gegaan om met hun onderzoeksvragen aan de slag te gaan, kunnen de kinderen de verkregen informatie gaan verwerken. Dit doen de kinderen door een pagina op WikiKids aan te maken.

Het werken met WikiKids zal door de leerkracht eerst toegelicht moeten worden, aangezien WikiKids werkt met een tekstopmaak die niet bij alle kinderen bekend zal zijn.

Om met WikiKids aan de slag te kunnen heb je als gebruiker een accountnaam en wachtwoord nodig. Per groepje maakt de leerkracht een account met wachtwoord aan.

Wanneer de leerkracht dit voor elk groepje aanmaakt, is er toezicht op wat de kinderen doen.

WikiKids bewaard van elke account een geschiedenis en daar kan bekeken worden wat de kinderen precies schrijven. Doordat de leerkracht de geschiedenis van de accounts kan inzien, heeft deze volledige controle en kunnen de kinderen geen rare dingen publiceren.

Wanneer de kinderen het veld in zijn geweest kunnen ze met hun account en de informatie hoe ze een tekst op kunnen maken, de gevonden informatie verwerken in WikiKidsAtlas.

6.7. De verwerking in WikiKidsAtlas.

De kinderen zoeken op WikiKidsAtlas de plaatsnaam op waar ze op onderzoek zijn gegaan.

Op deze pagina kunnen ze een artikel maken van het antwoord op hun onderzoeksvraag. Ze schrijven hier een lopend verhaal bij en kunnen hier afbeeldingen aan toevoegen.

Zo ontstaat er bij elke plaatsnaam een artikel waar alle gevonden informatie van de kinderen geschreven staat.

7. De Praktijk.

In dit hoofdstuk kijken we naar de uitvoering van het project in de praktijk. We hebben ons project uitgevoerd in groep 7 van de OLV Fatimaschool in IJsselstein. We vertellen in dit hoofdstuk hoe het proces verlopen is en wat wij, als leerkrachten, ervan vonden en hoe de kinderen het project hebben beleefd.

7.1. Vooraf.

We wilden het project uitvoeren op één van onze stages. Tamara liep stage bij een kleutergroep en Karen had een groep 7. Aangezien de bovenbouw de doelgroep van ons project is, besloten we het project uit te voeren op Karens stageschool, de Fatimaschool in IJsselstein.

7.2. De klas.

De groep bestaat uit 23 leerlingen. Veertien jongens en negen meisjes. Het is een vrij hechte groep en gemakkelijk met lesgeven. De kinderen gebruiken de computers van school ongeveer twee uur per week. Ze zijn bekend met internet en Word.

7.3 Fase 1 in de praktijk.

Op de eerste dag begonnen we met fase 1. De kinderen wisten dat we een project gingen doen, maar wat het precies inhield wisten ze nog niet. Door middel van een PowerPoint presentatie kregen de kinderen een inleiding van het project. Hierin werd verteld wat het project inhield. Vervolgens kregen de kinderen uitleg over fase 1.

In fase 1 hebben we klassikaal gebrainstormd over de bezienswaardigheden van IJsselstein. Deze hebben we opgeschreven in een woordspin op het bord. Daarna hebben we de kinderen in groepjes ingedeeld en gingen we op oriëntatietocht door de binnenstad van IJsselstein.

Tijdens de oriëntatietocht stonden we stil op belangrijke plekken waar de kinderen goed om zich heen konden kijken en aantekeningen over konden maken.

Weer terug in de klas hebben we de woordspin uitgebreid met behulp van de aantekeningen van de kinderen. Na het invullen van de woordspin mochten de kinderen in hun groepjes drie onderwerpen aangeven waarover zij onderzoek wilden doen. Daarna hebben we deze onderwerpen verdeeld en hebben de kinderen het eerste werkplan ingevuld met hun groep.

7.4. Fase 2 in de praktijk.

De kinderen hadden nu een werkplan waar duidelijk op stond hoe ze aan de gang moesten gaan met hun onderwerpen. De kinderen gingen in deze fase "het veld" in. De groepjes gingen om de beurt met een van ons naar hun onderwerp toe. Hier kregen de kinderen de mogelijkheid tot het maken van foto's en, waar mogelijk, tot het stellen van vragen. De kinderen kwamen weer terug op school met een serie foto's die later verwerkt zouden worden bij hun teksten op WikiKidsAtlas.

De kinderen gingen nu informatie verzamelen over hun onderwerp. Dit deden ze door te lezen in boeken, folders en informatieboekjes, op het internet en door mondelinge bronnen uit het dorp te raadplegen.

Al deze informatie gingen de kinderen nu bundelen tot een tekst van ongeveer 10 regels. De tekst mocht niet te lang worden en de kinderen waren genoodzaakt om hun informatie te filteren tot ze alleen de belangrijkste punten overhielden. Voor veel kinderen was dit erg moeilijk. Kinderen die erg veel informatie gevonden hadden, konden moeilijk een selectie van de belangrijkste punten maken. In de groepen moest er dus goed overlegd worden en merkten de kinderen dat het belangrijk was om goed samen te werken.

Uiteindelijk hadden alle groepen stukjes tekst van ongeveer 10 regels. De groepsgenoten zochten elkaar op en lazen elkaars teksten goed door op spellingsfouten en onlogische zinnen. De tekst werd als laatste nog een keer doorgelezen door een leerkracht.

Nadat alle teksten verbeterd waren, konden ze op het internet geplaatst worden. Voordat de kinderen hiermee begonnen, kregen ze weer een PowerPoint-presentatie te zien. In deze presentatie leerden de kinderen wat WikiKids precies is en wat de kinderen met WikiKids kunnen doen. Ook leerden de kinderen hoe ze op WikiKids moeten werken. Om een tekst op WikiKids te plaatsen moet je weten met welke tekens je de tekst opmaakt en ook hoe je een foto bij de tekst kunt plaatsen. Dit werd in de presentatie stap voor stap uitgelegd en ondertussen maakten de kinderen aantekeningen.

Nu konden de kinderen echt hun tekst op het internet plaatsen. Alle groepen kregen een eigen account en konden door middel van dit account naar de pagina IJsselstein gaan om deze te bewerken.

Het was voor de kinderen hard werken, maar door middel van hun aantekeningen en onze aanwijzingen hebben alle kinderen hun stukje op het internet gekregen.

Veel kinderen kregen het niet direct voor elkaar om hun tekst juist op te maken. Maar zoals in iedere klas heb je kinderen die het sneller doorhebben en andere kinderen kunnen helpen. Het is ook erg leuk dat bijna alle kinderen een foto bij hun tekst hebben geplaatst. Dit maakt de pagina erg aantrekkelijk en interessant.

7.5. Fase 3 in de praktijk.

De pagina was nu helemaal af, leuke teksten en foto's hebben het geheel echt afgemaakt. Als afsluiting hebben we met de kinderen de pagina van IJsselstein met de beamer bekeken.

We liepen de pagina door en bij ieder hoofdstuk vertelde het kind, die het stukje geschreven had, hoe hij of zij het ervaren had. Wat moeilijk en makkelijk was en wat ze de volgende keer anders zouden willen doen.

7.6. Koppeling praktijk-theorie.

Onder het uitvoeren van ons project kwamen we veel punten uit de theorie in de praktijk tegen. Deze hebben we per vakgebied beschreven.

7.6.1. ICT

Bij dit vakgebied heb je geen kerndoelen maar competenties. De competenties waar de kinderen mee aan de slag zijn gegaan, zijn:

Leerprocesgerichte competenties:

- De leerlingen kunnen functioneel samenwerken aan een opdracht waarbij zij ICT benutten.
- De leerlingen kunnen met ondersteuning van ICT informatie multimediaal voorstellen.
- De leerlingen kunnen informatie opzoeken, verwerken en bewaren met behulp van ICT.
- De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig oefenen.
- De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig een werkstuk creëren

Instrumentele vaardigheden:

- De leerlingen bezitten de nodige instrumentele kennis en vaardigheden om de ICT-apparatuur in relevante contexten te kunnen hanteren.

Sociaal-ethische competenties:

- De leerlingen gebruiken ICT adequaat en gaan er op een verantwoorde wijze mee om.

Dat de kinderen deze competenties zouden uitvoeren tijdens de praktijk hadden we van tevoren grotendeels wel bedacht. De kinderen zijn met sommige competenties wat uitvoeriger aan de slag geweest. Bijvoorbeeld de competentie: multimediaal voorstellen.

Een groep kinderen is met een videocamera op pad gegaan om hun onderwerp te filmen. De kinderen hebben bij hun onderwerp ook een interview gehouden met een gids en met een filmbewerkingprogramma hebben zij deze film op de computer bewerkt tot een dvd met speciale effecten. Wij hadden niet verwacht dat de kinderen zo uitgebreid aan de slag zouden gaan.

De kinderen zijn op de computer al zeer vaardig met ICT. Door met WikiKids te gaan werken, leerde ze een nieuwe aspect waar de meeste kinderen nog nooit mee in contact waren geweest. Het werken met wiki's is voor de kinderen geheel onbekend en het werken op WikiKids hadden de kinderen ook nog nooit gedaan. Door dit project hebben de kinderen geleerd hoe zij met wiki's kunnen werken en hoe je op WikiKids kunt werken.

7.6.2. Omgevingsonderwijs

Zoals verteld hebben we twee vormen van omgevingsonderwijs in ons project toegepast. Als eerste de oriëntatietocht. Het doel van de oriëntatietocht is impressies opdoen. Dit doel is in praktijk behaald. Door van tevoren een woordspin te maken wisten we dat de voorkennis van de kinderen vrij beperkt was. Na de oriëntatietocht wisten de kinderen de woordspin enorm uit te breiden. Dit betekent dat de oriëntatietocht erg waardevol is voor ons project. Een andere vorm van omgevingsonderwijs die wij in ons project hebben toegepast is veldonderzoek. Bij veldonderzoek wordt er vanuit een vraagstelling of hypothese een onderzoek gedaan waaruit moet blijken of de vraagstelling of hypothese klopt of niet. In het werkplan van de kinderen hebben we dit de onderzoeksvraag genoemd. In de praktijk bleek dat de onderzoeksvraag overbodig was, aangezien ze in een kopje erboven al aangaven wat ze wilden weten over hun onderwerp.

7.6.3. Doelen van andere vakgebieden.

Tijdens de uitvoering merkten we ook dat de kinderen veel met het vak Nederlands bezig waren. Dit hadden we van tevoren niet voorzien. De kinderen zijn in de praktijk bezig met voortgezet schrijven. De kinderen schrijven hun stukjes en hierbij is het belangrijk dat dit in correct Nederlands geschreven wordt¹⁷. Ook lezen de kinderen elkaar stukjes door en mogen ze deze verbeteren. Dit hoort allemaal bij het vakgebied Taal en het is belangrijk dat bij de uitvoering van het project hier ook aandacht aan besteed wordt.

De stelvaardigheden waar de kinderen tijdens dit project aan gewerkt hebben zijn:

- Bepalen van het schrijfdoel.
- Bepalen van het publiek.
- Verzamelen van informatie.
- Selecteren van informatie.
- Ordenen van informatie.
- Verwoorden van de inhoud.
- Toepassen van taalregels.
- Toepassen van spellingsregels.
- Een bepaalde stijl hanteren.
- Verzorgen van de tekst.
- Reflecteren op de geschreven tekst.

7.7. Evaluatie door de kinderen en de klassenleerkracht.

De kinderen vonden het een leuk project. Ze gaven aan dat ze de oriëntatietocht, de opdracht, het foto's maken, het informatie opzoeken en het verwerken op WikiKids allemaal erg leuk vonden. Ook vertelden sommige kinderen dat ze het leuk vonden om een keer bij iemand in een groepje te zitten met wie ze normaal niet omgingen.

De werkbladen vonden ze deels handig om te gebruiken, deels overbodig.

De leerkracht was erg te spreken over het project. Hij gaf aan dat we het goed hadden voorbereid en dat de kinderen heel enthousiast en betrokken bezig zijn geweest.

Het resultaat vond hij ook prachtig.

¹⁷ Competentiegericht schrijven, Henk Huizinga en Rolf Robbe. Uitg. Wolters Noordhoff

7.8. Tips.

Let erop dat batterijen van de digitale camera zijn opgeladen.

En de foto's die je op de computer zet, mogen niet te groot zijn, anders kun je ze niet uploaden op de website.

Houdt er ook rekening mee dat sommige kinderen geen informatie op het internet kunnen vinden. Om dit te voorkomen is het als leerkracht verstandig om vooraf op het internet te kijken waar informatie te vinden is voor de kinderen.

7.9. Persoonlijke reactie Tamara.

Het was voor mij de eerste keer dat ik een dergelijk project zelf in een klas heb uitgevoerd. Het bedenken van het project was veel werk en na ons in de theorie verdiept te hebben, is een mooi project gerealiseerd.

Ik vond de uitvoering van ons project erg spannend. Ik vroeg mij af of de kinderen het project wel leuk zouden vinden, goed mee zouden doen en enthousiast zouden zijn.

De uitvoering was erg leuk en gedurende de dagen kreeg ik meer vertrouwen in ons project. Ik merkte dat de kinderen het echt leuk begonnen te vinden en ook moeite wilden doen om een goede tekst op het internet te zetten. Dit motiveerde mij ook weer om de kinderen goed te begeleiden bij het plaatsen van de teksten op het internet.

We hebben met de hele klas een mooie pagina over IJsselstein gemaakt en we zijn zelfs genomineerd. Ik vind het erg leuk om de pagina nog eens door te lezen, want de kinderen hebben er met veel plezier aan gewerkt en dat vind ik nog steeds erg leuk.

7.10. Persoonlijk reactie Karen.

Ik had dubbele gevoelens voor het begin van het project. Enerzijds had ik er veel zin in om, na lange voorbereiding, het project uit te gaan voeren in de klas. Anderzijds was ik een beetje zenuwachtig over het feit of het allemaal wel goed zou gaan, of we niks waren vergeten en of de kinderen het leuk vonden.

De eerste dag kregen de kinderen veel informatie over het project. Over het algemeen zijn de kinderen in mijn klas slechte luisteraars dus vroeg ik me hoeveel er zou blijven hangen. Dit viel me gelukkig enorm mee.

Ook vroeg ik me af of de kinderen wel goed mee deden met de oriëntatietoetocht. Gelukkig was dit het geval. Ze deden goed mee en maakten aantekeningen over wat ze in de omgeving zagen.

Toen op school de onderwerpen waren verdeeld, gingen de kinderen enthousiast aan het werk met het werkblad. Ze planden de aanpak met hun agenda's erbij. Ik vond het erg leuk om te zien dat de kinderen zo goed bezig waren.

Dit gaf me veel vertrouwen in de rest van het project en het eindresultaat. Ik was wel erg blij met het feit dat Tamara er ook bij was. Als leerkracht is het fijn om extra hulp te krijgen bij het project, omdat het best intensief is en je de kinderen moet begeleiden. Ik ben erg tevreden over het verloop van het project en de pagina over IJsselstein is erg mooi geworden.

7.11 Praktijkvoorbeeld.

Wij hebben ons project uitgevoerd in IJsselstein. Deze pagina kunt u vinden op <http://www.wikikids.nl>.

Onder het kopje Atlas in de keuzebalk vindt u de WikiKidsAtlas.

Daarna kunt u klikken op de steden en dorpen in Utrecht, hier zoekt u IJsselstein op.

U kunt ook rechtsstreeks erheen via de link

<http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/IJsselstein>.

8. Samenvatting.

8.1. Wijze van verslaglegging.

Na de inhoudsopgave en de inleiding gaan we in hoofdstuk 3 over op de theorie van ICT. We gaan in op de mogelijkheden van ICT in de klas. Hoe kunnen leerkrachten ICT inzetten in de klas? Over welke vaardigheden moeten leerkrachten en leerlingen beschikken om met ICT aan de slag te gaan?

Hoofdstuk 4 gaat over omgevingsonderwijs. Hierin wordt de theorie toegelicht en kijken we hoe omgevingsonderwijs terug komt in de verschillende vakgebieden. Met name in het vakgebied aardrijkskunde.

We gaan in hoofdstuk 5 dieper in op het ICT gedeelte. We vertellen wat WikiKids is, wat wiki's zijn en welke verschillende wiki's je tegen kunt komen als je op het net surft. Wiki's vallen onder Social software en dit begrip wordt in dit hoofdstuk verder toegelicht.

In hoofdstuk 6 treft u het project rondom WikiKidsAtlas aan. In drie fases maken de kinderen van hun omgeving een artikel op WikiKids. Deze artikelen gaan over verschillende onderwerpen in hun omgeving waar ze zelf onderzoek naar hebben gedaan.

Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 7 de uitvoering van het project in de praktijk. U ziet hoe WikiKids ingezet kan worden binnen omgevingsonderwijs en hoe de kinderen het ervaren hebben om met het project aan de slag te gaan.

In hoofdstuk 8 vertellen we hoe het proces verlopen is en wat wij, als leerkrachten, ervan vonden en hoe de kinderen het project hebben beleefd.

In de laatste twee hoofdstukken, hoofdstuk 9 en 10, beschrijven we onze conclusie en aanbevelingen en vindt u onze bronvermelding.

9. Conclusie en aanbevelingen.

9.1. Leervraag.

Hoe kunnen we de doelen van omgevingsonderwijs en ICT integreren in een project binnen WikiKidsAtlas?

9.2. Conclusie

Wij wilden de doelen van omgevingsonderwijs en ICT integreren in een project. Om precies te weten te komen wat de theorie van omgevingsonderwijs en ICT is, hebben we ons eerst verdiept in de theorie. Aan de hand hiervan hebben we een project gemaakt dat voor elke school te gebruiken is. Iedereen kan dit project in hun omgeving uitvoeren en verwerken op WikiKidsAtlas.

9.3. Leerervaring.

Wij zijn beide van mening dat dit een zeer waardevolle ervaring is geweest. We hadden hiervoor nog geen ervaring met het opzetten en uitvoeren van een zodanig groot project. Als leerervaring nemen we onder andere mee dat het belangrijk is dat je vooraf de stappen van je project heel goed doorneemt. Dit klinkt vanzelfsprekend maar in de praktijk zul je toch weer tegen dingen aanlopen waar je niet aan gedacht hebt.

Je zult goed voorbereid met het project moeten beginnen. En erop berekend zijn dat er iets mis kan gaan en dat je hier flexibel mee om moet gaan.

Het is ook belangrijk om de kinderen goed te instrueren. De kinderen moeten weten waar ze aan toe zijn. Wanneer dit voor de kinderen duidelijk is, zal het project veel rustiger verlopen en hebben de kinderen onder het werken ook meer rust.

9.4. Aanbevelingen.

Het is als leerkracht belangrijk dat je goed ingelezen en geïnformeerd bent over de omgeving waar het project uitgevoerd gaat worden.

De kinderen komen gaandeweg met vragen over de omgeving en het is belangrijk dat de leerkracht hierop inspeelt.

Als de leerkracht alles op orde heeft en de leerkracht weet waar hij of zij het over heeft, dan geeft dit de kinderen veel duidelijkheid.

10. Bronvermelding

Gedrukte bronnen:

- Blokhuis, J. (2006) Aardrijkskunde en didactiek, praktijkboek. Eerste druk. Houten. Wolters Noordhoff.
- Both, K. (2006) Omgevingseducatie en de 'grote wereld'. Mensenkinderen. Jaargang 21/3. Nr. 100. januari.
- Huizinga, H. ; Robbe, R. (2005) Competentiegericht taalonderwijs. Eerste druk. Houten. Wolters Noordhoff.
- Riesen, van M. ; Manen, van I. (2006) Omgevingsonderwijs, van project van praktijk. Eerste druk. Gorinchem. Van Gorcum.
- Rigter, H. [et al] (1999) Zappen in je buurt. Eerste druk. Enschede.
- Binnerts, V. (2001) Meesterstuk: Ken je omgeving! Hogeschool Domstad, Utrecht.
- Brunschot, van M. ; Wetering, van de N. (2006) Meesterstuk: Methode als buitenkans. Hogeschool Domstad, Utrecht.

Elektronische bronnen:

- URL: < www.wikikids.nl >
(Gezien: dd. 13 maart 2007)
- URL: < <http://www.ict-onderwijsmonitor.nl/onderwijsmonitor.htm> >
(Gezien dd. 26 juni 2007)
- URL: < <http://www.ond.vlaanderen.be/dvo/basisonderwijs/index.htm> >
(Gezien: dd. 13 maart 2007)
- URL: < <http://www.ictopschool.net/deskundigheid/doehetzelf> >
(Gezien: dd. 19 maart 2007)
- URL: < <http://www.ictopschool.net/deskundigheid/nieuws/Nieuwsbericht.2003-11-28.5341>>
(Gezien: dd. 19 maart 2007)
- URL: < http://www.hsmarnix.nl/studenten/20/twSite/bw_omg_wat.htm >
(Gezien: dd. 19 maart 2007)

- URL: < <http://tule.slo.nl/> >

(Gezien: dd. 19 maart 2007)

- URL: < www.hyves.nl >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.youtube.com >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.myspace.com >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.hi5.com >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.flickr.com >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < <http://www.gorissen.info/Pierre/files/socialsoftwarev2p0.pdf> >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < <http://www.bright.nl/06-web-2-0-software-wordt-sociaal> >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL:

<http://www.manssen.nl/Computersindeklas/dossiers/dossier_web2.0/web20_01.htm>

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.wikimatrix.org >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.mediawiki.org >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.twiki.org >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.pmwiki.org >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.wikkawiki.org >

(Gezien: dd. 1 april 2007)

- URL: < www.wikispaces.com >
(Gezien: dd. 1 april 2007)
- URL: < <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia> >
(Gezien: dd. 1 april 2007)
- URL: < http://www.wikikids.nl/handleidingen/Handleiding_WikiKids_Docenten.pdf >
(Gezien: dd. 2 april 2007)
- URL: < <http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Meehelpen-Hulp> >
(Gezien: dd. 2 april 2007)
- URL: < http://goodpractices.surf.nl/gp/gp_idee/379 >
(Gezien 26 juni 2007)
- URL: < <http://www.kennisnetictopschool.nl/> >
(Gezien: dd. 2 april 2007)
- URL: < www.netwijs.nl >
(Gezien: dd. 15 april 2007)
- URL: < www.meestersipke.nl >
(Gezien: dd. 15 april 2007)
- URL: < www.davindi.nl >
(Gezien: dd. 15 april 2007)
- URL: < www.jeugdbibliotheek.nl >
(Gezien: dd. 15 april 2007)

Bijlage 1.

Bij de kerndoelen uit 1998 zijn er bij de zaakvakken aardrijkskunde, geschiedenis, techniek, milieu en natuuroriëntatie kerndoelen over omgevingseducatie opgenomen¹⁸.

Aardrijkskunde:

B. Domein ruimtelijke inrichting.

3. De leerlingen kunnen de inrichtingelementen in hun eigen omgeving, die te maken hebben met het landschap, wonen, werken, verkeer, bestuur en levensbeschouwing, waarnemen, beschrijven en verklaren.

Geschiedenis:

D. Domein historisch besef.

12. Leerlingen kunnen historische bronnen raadplegen. Bij deze bronnen gaat het in elk geval om:

- verhalen van 'mensen die het meegemaakt hebben';
- overblijfselen uit de eigen omgeving, foto's, stambomen, historische kaarten;
- teksten en illustraties, wandplaten, jeugdliteratuur en audiovisuele middelen.

Techniek:

20. De leerlingen kunnen een aantal technische producten uit de eigen leefwereld op hun niveau onderzoeken naar functionaliteit, materiaalgebruik en vormgeving en kunnen de werking ervan verklaren. De producten betreffen voorbeelden uit de gebieden constructies, transport, communicatie en productie.

¹⁸ Reader Wereldoriëntatie. NO, omgevingseducatie. Leerjaar 3, 2005-2006.

Milieu:

22. De leerlingen kunnen met zorg omgaan met de natuur en zijn in staat om keuzen te maken waarbij het milieu een wezenlijke rol speelt:

- aan de hand van een analyse van eigen leefgewoonten, aan elkaar haalbare tips geven voor milieuvriendelijk gedrag;
- zich in gedrag bereid tonen om in klas en school zorgvuldig om te gaan met voedsel, papier, water, afval en energie.
- met concrete voorbeelden illustreren hoe mensen op negatieve wijze, maar ook op positieve wijze omgaan met water, lucht, bodem en energie.

Natuuroriëntatie:

F. Domein mensen, planten en dieren.

30. De leerlingen kunnen:

- planten en dieren onderbrengen in een systematische indeling op een bij hun leeftijd passend niveau;
- in de regio veel voorkomende planten en dieren benoemen en aangeven in welk biotoop ze thuishoren (bijvoorbeeld: sloot, bos, weiland);
- dieren en planten verzorgen.

Bijlage 2.

In 2006 zijn de kerndoelen herziend.

De nieuwe leerdoelen die betrekking op omgevingsonderwijs hebben¹⁹:

Mens en samenleving:

39. De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Natuur en techniek:

40. De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

41. De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

42. De leerlingen leren onderzoek doen aan materialen en natuurkundige verschijnselen, zoals licht, geluid, elektriciteit, kracht, magnetisme en temperatuur.

44. De leerlingen leren bij producten uit hun eigen omgeving relaties te leggen tussen de werking, de vorm en het materiaalgebruik.

Ruimte:

47. De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.

50. De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland, Europa en de rest van de wereld en ontwikkelen een eigentijds geografisch wereldbeeld

Tijd:

51. De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

¹⁹ <http://tule.slo.nl/> Gezien: 14-03-2007

WikiKids Atlas

Lerarenhandleiding Project WikiKids Atlas

1. *Inhoudsopgave.*

1. Inhoudsopgave.	p. 43
2. Inleiding.	p. 44
3. Uitleg en kerndoelen WikiKids Atlas.	p. 46
3.1. Inleiding.	p. 46
3.2. Uitleg WikiKids.	p. 46
3.3. Doelen WikiKids.	p. 46
3.4. Uitleg WikiKids Atlas.	p. 46
4. Aan de slag met omgevingsonderwijs.	p. 47
4.1. Wat is omgevingsonderwijs?	p. 47
4.2. Vier soorten omgevingsonderwijs.	p. 47
4.3. Omgevingsonderwijs in het project.	p. 47
5. Werken met WikiKids Atlas.	p. 49
5.1. Inleiding.	p. 49
5.2. Stappenplan.	p. 49
5.3. Fase 1.	p. 51
5.4. Fase 2.	p. 51
5.5. Fase 3.	p. 52
6. Tips voor organisatie.	p. 53
6.1. Materialenlijst.	p. 53
Bijlage.	
Formulier Werkplan.	p. 54

2. *Inleiding.*

In dit meesterstuk vindt u een project over ICT en omgevingsonderwijs. Rondom deze twee vakken zijn wij aan de slag gegaan met WikiKids. Dit is een online encyclopedie voor kinderen.

WikiKids is met een nieuw concept begonnen namelijk WikiKidsAtlas. Dit is een pagina waar kinderen informatie kunnen vinden over alle steden en dorpen in Nederland. Toen wij aan ons meesterstuk begonnen bestond de opzet van WikiKidsAtlas al. Wij hebben er verder invulling aan gegeven door een project rondom WikiKidsAtlas te bedenken en uit te voeren. Met behulp van deze handleiding kunt u aan de slag gaan met een project omgevingsonderwijs en WikiKidsAtlas.

De handleiding is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1: Uitleg en kerndoelen WikiKids en WikiKidsAtlas.

Hoofdstuk 2: Aan de slag met omgevingsonderwijs.

Hoofdstuk 3: Werken met WikiKidsAtlas.

Hoofdstuk 4: Tips voor organisatie + materialenlijst.

Bijlage: Formulier werkplan.

Dit project is een handreiking voor de leerkracht om met omgevingsonderwijs en WikiKidsAtlas in de klas aan het werk te gaan.

Het is voor de kinderen erg leuk om met omgevingsonderwijs aan de slag te gaan. Kinderen leren door middel van omgevingsonderwijs over de omgeving waarin zij leven. Dit is belangrijk voor hun algemene ontwikkeling en kan ook gebruikt worden voor de verschillende vakgebieden. In omgevingsonderwijs kan gewerkt worden met geschiedenis, natuur, aardrijkskunde, ICT, techniek en nog meer vakgebieden.

Door omgevingsonderwijs via een project aan te bieden, zijn de kinderen veel bewuster bezig met de verschillende vakgebieden en hun omgeving. Deze handleiding kan u alvast op weg helpen om de kinderen met het project omgevingsonderwijs aan de slag te laten gaan.

Indien het de eerste keer is dat u met omgevingsonderwijs en WikiKids aan de slag gaat, is het handig om u te verdiepen in de hoofdstukken 1 en 2..

Mocht u direct aan de slag willen gaan dan kunt u het beste hoofdstuk 3 en 4 doornemen.

Veel plezier met het uitvoeren van dit project.

Tamara Beverloo & Karen Wieleman

3. Uitleg en kerndoelen WikiKids Atlas.

3.1. Inleiding.

In dit hoofdstuk leggen we uit wat de WikiKidsAtlas is. Ook vertellen we aan welke leerdoelen u werkt indien u met het project WikiKidsAtlas aan de slag gaat.

3.2 Uitleg WikiKids.

WikiKids is een interactieve Nederlandstalige internet-encyclopedie voor en door kinderen en is het kleine broertje van Wikipedia.

Op deze site kunnen kinderen eigen informatie plaatsen. Over alle onderwerpen mag wat geschreven worden en op de site geplaatst worden. Natuurlijk is hier wel een Wikiquote voor, een aangepast woord voor etiquette, zodat alles netjes en beleefd geschreven wordt. De onderwerpen waarover geschreven kan worden, lopen erg uiteen maar alles wat kinderen interesseert mag op WikiKids geplaatst worden.

3.3. Doelen WikiKids.

De belangrijkste doelen van WikiKids zijn:

- Kinderen artikelen laten maken die passen in een encyclopedie;
- Kinderen informatie laten vinden die ze kunnen gebruiken voor spreekbeurten en werkstukken.

3.4. Uitleg WikiKidsAtlas.

Er is een onderdeel op WikiKids dat WikiKidsAtlas heet. Bij de Atlas is een overzicht gemaakt van alle provincies van Nederland. Als je op één van de provincies klikt, krijg je een register van alle steden en dorpen die te vinden zijn in die provincie.

Elk van die plaatsen heeft zijn eigen Wiki-pagina. Hier kan je alle informatie over deze woonplaats vinden.

4. *Aan de slag met omgevingsonderwijs.*

4.1 Wat is omgevingsonderwijs?

Omgevingsonderwijs is een actieve en ondernemende onderwijsvorm waarbij het leren van, in en over je eigen omgeving centraal staat. Door omgevingsonderwijs oriënteren de kinderen zich op de wereld zodat zij hun redzaamheid in de wereld ontwikkelen.

4.2. Vier soorten omgevingsonderwijs:

Bij omgevingsonderwijs zijn er vier soorten veldwerk te onderscheiden: de oriëntatietocht, de excursie, de veldinventarisatie en het veldonderzoek.

Bij een oriëntatietocht gaat het vooral om impressies opdoen. Dit is meestal in de vorm van een wandeling of fietstocht.

Een excursie wordt ook wel veldinstructie genoemd. Je verplaatst de aardrijkskundeles als ware naar buiten. Hierbij geeft de leerkracht aan wat er te zien is met de nodige achtergrondinformatie.

Veldinventarisatie is het verzamelen van allerlei ruwe gegevens van buiten, die later in de klas worden verwerkt en waaruit conclusies worden getrokken. De opdracht wordt vooraf in de klas besproken zodat de kinderen precies weten wat ze buiten moeten doen. Het gaat bij veldinventarisatie dus vooral om het waarnemen en registreren van gegevens. Plattegronden spelen hierbij een grote rol.

Bij veldonderzoek wordt er vanuit een vraagstelling of hypothese een onderzoek gedaan waaruit moet blijken of de vraagstelling of hypothese klopt of niet.

4.3 Omgevingsonderwijs in het project.

Voor het project zullen we gebruik maken van twee soorten omgevingsonderwijs.

Als eerste zullen we een oriëntatietocht met de klas houden. Met de kinderen zullen we lopend of fietsend een deel van hun omgeving verkennen. Dit om indrukken op te doen.

Vervolgens gaan we aan de slag met het veldonderzoek. De kinderen zijn door de oriëntatietocht op ideeën gekomen voor onderwerpen over iets uit hun omgeving.

In groepjes van twee á drie kinderen maken de kinderen een vraagstelling over hun onderwerp.

In een werkplan zullen de kinderen hun vraagstelling en subvragen opschrijven en bedenken hoe ze te werk gaan om deze vragen te kunnen beantwoorden.

Dit kan bijvoorbeeld zijn door boeken in de bibliotheek op te raadplegen of informatie te zoeken bij hetgeen zij onderzoeken. Ook kunnen de kinderen het internet raadplegen.

Indien ze de nodige informatie hebben gevonden, gaan ze kijken of ze antwoord kunnen geven op hun vraagstelling.

5. *Werken met WikiKidsAtlas.*

5.1 Inleiding.

Hier kunt u lezen welke stappen u moet ondernemen om aan de slag te gaan met WikiKidsAtlas.

5.2 Stappenplan.

Het project zal in drie fases uitgevoerd worden; de voorbereiding, de uitvoering en een terugblik.

5.2.1. Fase 1; Voorbereiding.

1. Uitleg over het project.
2. Uitleg over WikiKids en hoe ze moeten werken met wiki's.
3. Oefenen met het werken met wiki's.
4. Vaststellen van de mogelijke onderwerpen in de buurt.
5. Het maken van groepjes van 2 á 3 kinderen.
6. Het kiezen van een eigen onderwerp.
7. Het opstellen van een onderzoeksvraag.
8. Het kiezen van een onderzoeksweg, Hoe ga je te werk om je vragen te beantwoorden?
Waar denk je de gegevens te vinden?
9. Het opstellen van een werkplan; waar, wanneer en hoe ga je het doen?

5.2.2. Fase 2; Uitvoering.

10. Het verzamelen van informatie. Op zoek gaan naar informatie in de buurt en op internet om je vragen te beantwoorden.
11. Aanmaken van een pagina op WikiKids.
12. Verwerken van de informatie op een WikiKids pagina. Een tekst typen met de tekstopmaak van WikiKids en eventuele afbeeldingen toevoegen.

5.2.3. Fase 3; Een terugblik.

13. Presentatie. Je kijkt gezamenlijk terug op alle pagina's die door de klas gemaakt zijn.
14. Een terugblik. Je kijk individueel terug hoe je gewerkt hebt en wat de volgende keer beter kan.

5.3. Fase 1.

In fase 1, de voorbereiding, wordt het project ingeleid. De kinderen horen dat ze hun omgeving door middel van WikiKidsAtlas in kaart gaan brengen. En dat de informatie die de kinderen gaan verzamelen op internet gepubliceerd zal worden. Ze leren in deze fase ook hoe ze moeten werken met WikiKids en hoe ze een wiki kunnen maken.

Wanneer de kinderen deze informatie gehad hebben, weten ze wat ze gaan doen en hoe ze dat moeten doen. Nu kunnen de kinderen een korte blik werpen op hun omgeving. Wat weten ze nu al wat er in hun buurt te doen is? Weten ze misschien al welke onderwerpen interessant zouden kunnen zijn om informatie over op te zoeken?

Nadat de kinderen hierover hebben nagedacht, zetten ze een werkplan op. In dit werkplan is het belangrijk dat de kinderen duidelijk opstellen wat ze gaan onderzoeken en hoe ze dat gaan doen. Dit doen ze als eerste door hun onderzoeksvraag te formuleren. Het is belangrijk dat de kinderen een onderzoeksvraag opstellen. Dit zorgt ervoor dat de kinderen gericht aan de slag gaan en dat ze altijd een houvast hebben wanneer ze twijfelen over hun onderzoek. Om te zorgen dat de kinderen een goede onderzoeksvraag formuleren moeten de kinderen informatie krijgen over het juist formuleren van hun onderzoeksvraag. Samen met de kinderen kun je een onderzoeksvraag als voorbeeld maken. Zodat de kinderen leren waar een onderzoeksvraag aan moet voldoen.

Nadat ze hun onderzoeksvraag geformuleerd hebben, schrijven ze in hun werkplan. Hier beschrijven ze waar, wanneer en hoe ze hun onderzoek gaan uitvoeren. Pas nadat alle kinderen hun werkplan volledig hebben beschreven en de leerkracht ernaar gekeken heeft, kunnen de kinderen verder gaan met fase 2.

5.4 Fase 2.

Wanneer Fase 1 afgerond is hebben de kinderen een onderzoeksvraag en een werkplan. De kinderen weten nu hoe ze aan de slag moeten gaan. In deze fase gaan ze het veld in.

De kinderen werken in groepjes van 2 á 3 kinderen en worden begeleid door ouders en de leerkracht. Voor de veiligheid is het belangrijk dat de kinderen in het veld begeleid worden door een ouder. Samen met de ouder gaan de kinderen het veld in met hun onderzoeksvraag.

De kinderen kunnen een instantie, gebouw of persoon bezoeken in de tijd die de leerkracht bepaald heeft. Wanneer ze op de plaats van bestemming zijn, gaan ze op zoek naar de antwoorden op hun onderzoeksvraag en zullen ze foto's moeten maken als extra toelichting. Weer terug op school gaan ze hun informatie aanvullen met informatie van het internet of schriftelijke bronnen zodat ze hun vraag volledig beantwoord krijgen. De kinderen mogen de informatie niet rechtstreeks van het internet halen, maar moeten de informatie in hun eigen woorden zetten. Ook de foto's mogen niet rechtstreeks van het internet gebruikt worden.

De kinderen halen hun informatie van zoekmachines voor kinderen. Een paar voorbeelden hiervan zijn:

- Netwijs.nl
- Meestersipke.nl
- Davindi.nl

5.5 Fase 3.

In fase 3, de afsluitende fase, gaan we bekijken wat de kinderen gedaan hebben. Het proces wordt besproken en met de hele klas gaan we bekijken wat wij gezamenlijk op WikiKidsAtlas gepubliceerd hebben.

Vooraf belangrijk in deze fase is de nabespreking. Hoe de kinderen het ervaren hebben en wat een andere keer beter zou moeten is belangrijk om te weten voor een volgende keer als het project nog eens uitgevoerd gaat worden.

6. *Tips voor de organisatie.*

Tijdens de voorbereiding en de uitvoering van het project zijn de kinderen met veel verschillende aspecten bezig. De kinderen leren een werkplan op te stellen met een goede onderzoeksvraag en daarop volgend gaan ze het "veld" in. Wanneer ze het "veld" in gaan bekijken ze de plek van hun onderwerp om meer informatie te verzamelen voor hun informatieve stuk tekst.

- Voor de organisatie is het heel belangrijk dat de kinderen goed geïnstrueerd worden bij het maken van hun werkplan. Als de voorbereiding goed behandeld is, weten de kinderen waar ze aan toe zijn en hoe ze het best de nodige informatie kunnen verzamelen.
- Bij de uitvoering ligt het aan de klas hoe de kinderen in het "veld" begeleid moeten worden. Voor elke klas verschilt het of ze per groepje begeleid moeten worden of per gedeelte van de klas. Dit zal door elke docent apart beoordeeld moeten worden.
- Voordat de kinderen de informatie gaan verwerken zullen de kinderen thuis al het werk kunnen voorbereiden. De kinderen kunnen thuis rondvraag doen voor extra informatie en eventuele materialen verzamelen. Dit is veel effectiever wanneer de kinderen uiteindelijk aan de slag gaan.

Materialenlijst

- Computers met internet
- Werkplan uitprinten.
- Informatie over de omgeving
- Beamer voor de WikiKids uitleg
- Digitale camera's
- Eventueel ouders indien u een oriëntatietocht gaat lopen.

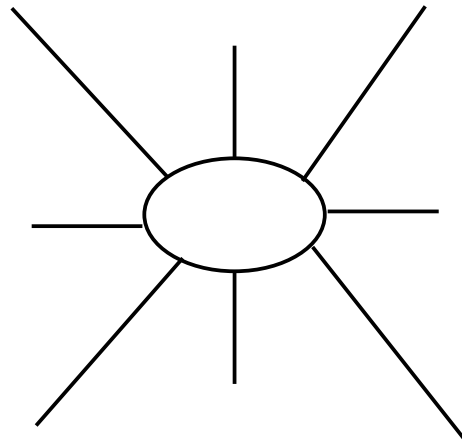
Datum:	
Woonplaats:	

Voor het onderzoek:

Namen groepsleden onderzoeksteam.	
1.	2.
3.	4.
5.	6.

Ons onderwerp:	
----------------	--

Waar denken we aan bij dit onderwerp?

Wat weten we al over ons onderwerp?		Wat willen we nog weten?	
-		-	
-		-	
-		-	
-		-	
-		-	
-		-	
Onze onderzoeksvraag:			
Hoe gaan we die informatie opzoeken?			
1.		2.	
3.		4.	
5.		6.	

Taakverdeling. Wie gaat wat doen?		
Wie?	Wat?	Wanneer?

Onze afspraak:
Opdag ... - ... - 20... spreken we weer af en hebben we onze taak gedaan.

WikiKid atlas

Mijn naam:	
Datum:	

Tijdens het onderzoek:

Mijn taak:

Planning:	
Op deze dag:	Ga ik dit doen:

Aantekeningen:

Datum:	
Woonplaats:	

Na het onderzoek:

Vertel elkaar wat je hebt gevonden en schrijf de belangrijkste dingen op: (in steekwoorden)

Welke informatie gaan jullie gebruiken? (in steekwoorden)

Taakverdeling. Wie gaat wat doen?		
Wie?	Wat?	Wanneer?
	Tekst schrijven	
	Lezen en opmerkingen opschrijven.	
Iedereen	Praten over wat er moet worden verbeterd aan de tekst.	
	Tekst veranderen?	
	Tekst op WikiKids zetten.	

Bijlage 4, Praktijkuitvoering op DVD

Tijdens de praktijkuitvoering van het project hebben wij filmopnames gemaakt.

Deze hebben wij tot een filmpje van ongeveer 4 minuten bewerkt.

Dit filmpje laat zien hoe wij stap voor stap met de kinderen in de praktijk bezig zijn geweest en hoe de kinderen te werk zijn gegaan.